

energi21

– en samlende FoU strategi for energisektoren

Energi21: Innsatsgruppe for fornybar kraft

Prioriteringer foreslått av vannkraftgruppen

Steinar Faanes

Rainpower ASA

Bakgrunn for Energi21

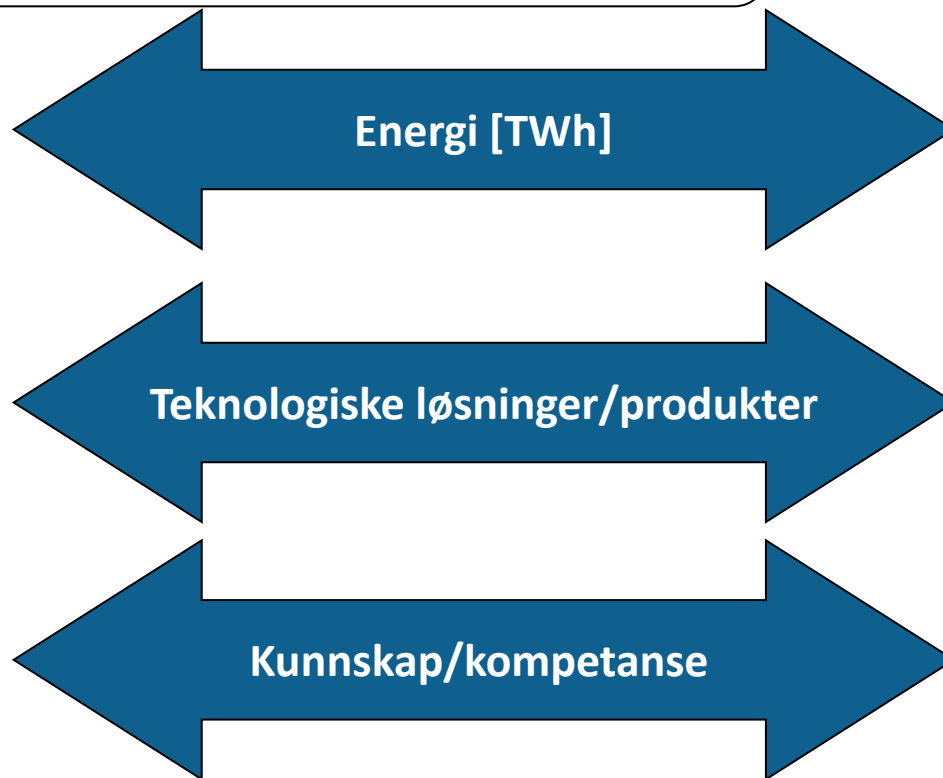
- Nasjonal strategi for energisektoren som omfatter forskning, utvikling og demonstrasjon (FoU-D) av ny teknologi for det 21. århundre.
- Energi21 ble etablert på initiativ fra OED i 2007. Strategien ferdigstilt februar 2008.
- Hensikten:
  - Helhetlig, langsiktig industridrevet strategi som omfatter hele energisektoren.
  - Aktørene samlet om et felles mål
  - Forankre forskningstemaene hos industrien, med målsetning om økt verdiskaping gjennom teknologiutvikling.

Energi21 - visjon

**Norge: Europas energi- og miljønasjon
– fra nasjonal energibalanse til grønn leveranse**

Strategiens satsingsområder m/ Innsatsgrupper

Fornybar Kraft - vann, vind, sol Ragne Hildrum, Statkraft

Vind: Arne Aamodt, Lyse Energi as
Vann: Erik Høstmark, Statkraft
Sol: Anne Jorun Aas, Scatec

Energisystemer

Terje Gjengedal, Statnett

Transmisjon/Offshore grid: JanOve Gjerde, Statnett
Distribusjon: Ketil Sagen, Energi Norge
Rammer, Policy, Marked: Audun Ruud, Sintef

Energieffektivisering-Industri Are-Magne Kregnes, Siemens

Aluminium: Ferrolegering, Papir etc: Hans Petter Lange, Hydro
Kjemiske produkter og raffineringer: A.K. Hemmingsen, Sintef
Næringsmiddel og øvrig industri: Trygve Magne Eikevik, NTNU

Fornybar Termisk Energi Mats Eriksson, VKE

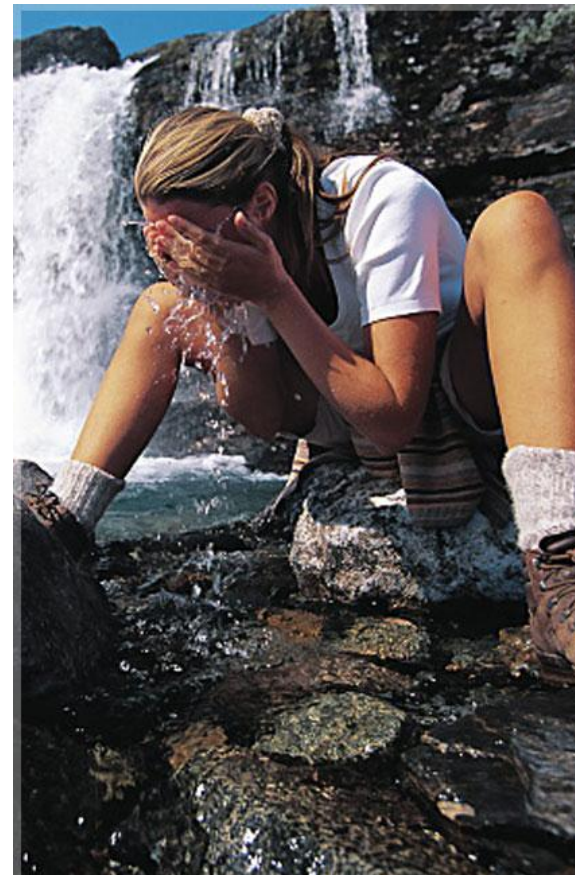
Biovarme: Morten Fossum, Trondheim Fjernvarme
Geotermisk Energi: Jan Evensen, Rock energy
Distribuert varme- og kjøleløsninger:
Tom Erik Hole, Buskerud Kulde

Karbonfangst og lagring (CCS) Svein Eggen, Gassnova

Rammer og samfunnsanalyser Sverre Gotaas, Styreleder e21

Prioriteringer vannkraft

Industriens ambisjoner og mål:

Utbygging av effekt og svingproduksjon for Europa

Utbygging av ny vannkraftkapasitet i Norge og internasjonalt

Vedlikehold, ombygging, opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftsystem

Sikre og videreutvikle kompetanse innen alle deler av vannkraftsegmentet

Industriens ambisjoner og mål:

Utbygging av effekt og svingproduksjon for Europa

Utbygging av ny vannkraftkapasitet i Norge og internasjonalt

Vedlikehold, ombygging, opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftsystem

Sikre og videreutvikle kompetanse innen alle deler av vannkraftsegmentet

FoU-mål:

Markedsløsn.
for svingprod.
og regulerkraft

Utvikle ny
teknologi for
svingprod.

Ny regulerbar
vannkraft
> 10 MW

Kost.effektiv
utbygging av
småkraft

Vedlikehold og
effektivisering

Forbedre
kunnskapsnivå

Tiltak:

•FoU-program:
Marked for
effektleveranse

•Test og demo:
Pumpekraftverk

•FoU-program:
Internasj. av norsk
vannkraftteknologi
og kompetanse

•FoU-program:
Utfordringer i
små felt

• Demoprogram:
Standardisering
(modulbasert)

•FoU-program:
Metoder for
rehab. av betong
og fyllingsdammer

•Koordinert
Kunnskaps-
cluster

Industriens ambisjoner og mål:

Utbygging av effekt og svingproduksjon for Europa

Utbygging av ny vannkraftkapasitet i Norge og internasjonalt

Vedlikehold, ombygging, opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftsystem

Sikre og videreutvikle kompetanse innen alle deler av vannkraftsegmentet

FoU-mål:

Markedsløsn.
for svingprod.
og regulerkraft

Utvikle ny
teknologi for
svingprod.

Ny regulerbar
vannkraft
> 10 MW

Kost.effektiv
utbygging av
småkraft

Vedlikehold og
effektivisering

Forbedre
kunnskapsnivå

Tiltak:

•FoU-program:
Marked for
effektleveranse

•Test og demo:
Pumpekraftverk

•FoU-program:
Internasj. av norsk
vannkraftteknologi
og kompetanse

•FoU-program:
Utfordringer i
små felt

• Demoprogram:
Standardisering
(modulbasert)

•FoU-program:
Metoder for
rehab. av betong
og fyllingsdammer

•Koordinert
Kunnskaps-
cluster

Industriens ambisjoner og mål:

Utbygging av effekt og svingproduksjon for Europa

Utbygging av ny vannkraftkapasitet i Norge og internasjonalt

Vedlikehold, ombygging, opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftsystem

Sikre og videreutvikle kompetanse innen alle deler av vannkraftsegmentet

FoU-mål:

Markedsløsn.
for svingprod.
og regulerkraft

Utvikle ny
teknologi for
svingprod.

Ny regulerbar
vannkraft
> 10 MW

Kost.effektiv
utbygging av
småkraft

Vedlikehold og
effektivisering

Forbedre
kunnskapsnivå

Tiltak:

•FoU-program:
Marked for
effektleveranse

•Test og demo:
Pumpekraftverk

•FoU-program:
Internasj. av norsk
vannkraftteknologi
og kompetanse

•FoU-program:
Utfordringer i
små felt

• Demoprogram:
Standardisering
(modulbasert)

•FoU-program:
Metoder for
rehab. av betong
og fyllingsdammer

•Koordinert
Kunnskaps-
cluster

Industriens ambisjoner og mål:

Utbygging av effekt og svingproduksjon for Europa

Utbygging av ny vannkraftkapasitet i Norge og internasjonalt

Vedlikehold, ombygging, opprusting og utvidelse av eksisterende vannkraftsystem

Sikre og videreutvikle kompetanse innen alle deler av vannkraftsegmentet

FoU-mål:

Markedsløsn.
for svingprod.
og regulerkraft

Utvikle ny
teknologi for
svingprod.

Ny regulerbar
vannkraft
> 10 MW

Kost.effektiv
utbygging av
småkraft

Vedlikehold og
effektivisering

Forbedre
kunnskapsnivå

Tiltak:

•FoU-program:
Marked for
effektleveranse

•Test og demo:
Pumpekraftverk

•FoU-program:
Internasj. av norsk
vannkraftteknologi
og kompetanse

•FoU-program:
Utfordringer i
små felt

• Demoprogram:
Standardisering
(modulbasert)

•FoU-program:
Metoder for
rehab. av betong
og fyllingsdammer

•Koordinert
Kunnskaps-
cluster

Vannkraft

prioritering og begrunnelse

Prioritering:

1. Utvikling av ny teknologi for svingproduksjon
2. Miljøvennlig og kost.eff. bygging av vannkraft >10 MW
3. Utvikle metoder for å vedlikeholde og effektivisere eksisterende kraftverk
4. Forbedre kunnskapsnivå, metoder og teknologi
5. Utvikle markedsløsninger for svingprod. og regulerkraft
6. Utvikling av teknologi og metoder for mer kost.eff. utbygging av småkraft

Begrunnelse:

- Mål 1 og 2:
  - Verdiskaping og næringsutvikling
  - Mest ambisiøse og krevende mål
- Mål 3:
  - Samfunnsøkonomisk lønnsomt og viktig
- Mål 4:
  - Største flaskehals for nysatsing
- Mål 5:
  - Forventes ivaretatt av andre IG
- Mål 6:
  - Viktig, men enklere å løfte

Vannkraft

prioritert tiltak: test- og demo for pumpekraft

Hensikt:

- Kvalifisering av nye tekniske løsninger
- Opplæringscenter for vannkraftkompetanse innen svingproduksjon
- Industri, forskning og utdanning kobles sammen, slik at hele verdikjeden får et felles løft

Foreløpige spesifikasjoner:

- Teststasjon 10-15 MW
- Kan bygges i tilknytning til eksisterende kraftverk
- Spleiselag mellom industri og offentlige instanser

